

Globaalin turvallisuuden monikerroksiset rajat (GLASE-konsortio)

Tilannekuvaraportti 2016

James W. Scott (*konsortion johtaja*), Eeva-Kaisa Prokkola, Anssi Paasi,
Ilkka Liikanen, Laura Assmuth, Minna Jokela, Pauli Kettunen, Kimmo Rentola,
Eva Kaján, Joni Virkkunen, Jussi Laine, Minna Piipponen, Olga Davydova-Minguet,
Teemu Oivo, Jaana Palander, Pirjo Pöllänen, Tiina Sotkasiira, Ville-Samuli Haverinen,
Saara Pellander, Aappo Kähönen, Veera Laine, Kristiina Silvan

Globaalin turvallisuuden monikerroksiset rajat, Glase

Konsortio:

James W. Scott (konsortion johtaja), Eeva-Kaisa Prokkola, Anssi Paasi, Ilkka Liikanen, Laura Assmuth, Minna Jokela, Pauli Kettunen, Kimmo Rentola, Eva Kaján, Joni Virkkunen, Jussi Laine, Minna Piipponen, Olga Davydova-Minguet, Teemu Oivo, Jaana Palander, Pirjo Pöllänen, Tiina Sotkasiira, Ville-Samuli Haverinen, Saara Pellander, Aappo Kähönen, Veera Laine, Kristiina Silvan

1. Tiivistelmä

Glase-konsortio tutkii suomalaisen yhteiskunnan turvallisuushaasteita monitasoisten rajojen näkökulmasta. Se analysoi Suomen ja Euroopan turvallisuudelle keskeisiä poliittisia vaihtoehtoja ja hallinnollisia käytäntöjä. Lähtökohtana on ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden tiivis yhteen kietoutuminen. Rajat muodostavat prisman, jossa yhtyvät kotimaiset huolenaiheet, valtioiden väliset suhteet ja globaalin turvallisuusympäristön muutokset.

Konsortio tunnistaa globaalin turvallisuusympäristön monikerroksisia muutoksia. Erittelemme haasteita, joita Venäjän ja EU:n kiristyneet suhteet ja EU:n itäisen naapuruston turvallisuustilanne asettavat Suomen ulkoiselle ja sisäiselle turvallisuudelle. Tarkastelemme yhteiskunnan valmiutta vastata sekä perinteisiin että uusiin ulkoisiin turvallisuushaasteisiin. Kiinnitämme erityistä huomiota arjen turvallisuuteen ja harjoitetun politiikan ja lainsäädännöllisen kehyksen muutoksiin. Paneudumme maahanmuuton sosiaalisiin ja poliittisiin vaikutuksiin, ja arvioimme ääriliikehdinnän, rasmin ja vihapuheen yhteiskunnallisia taustoja. Ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden yhteyttä tutkimalla arvioimme yhteiskunnan joustavuuden edellytyksiä ja uhkia. Edistämme keskustelua Suomen ja EU:n politiikasta ja mahdollisuuksista kehittää turvallisuutta vahvistavia yhteiskunnallisia rakenteita.

Glase-hanketta koordinoi Itä-Suomen yliopiston Venäjä- ja rajatutkimuskeskus VERA, ja konsortioon osallistuvat Itä-Suomen yliopiston lisäksi Helsingin ja Oulun yliopistot sekä Rajavartiolaitoksen Raja- ja merivartiokoulu. Hanke toteutetaan kuutena työpakettina. Konsortion hallinto ja koordinaatio muodostavat ensimmäisen työpaketin ja kuudes työpaketti keskittyy vuorovaikutukseen sidosryhmien kanssa sekä tutkimustulosten levittämiseen. Tutkimukselliset työpaketit (2–5) koostuvat toisiaan läheisesti tukevista tutkimusteemoista. Työpaketti 2 käsittää kolme tutkimusteemaa, jotka käsittelevät muutoksia globaalissa turvallisuusympäristössä. Erityistä huomiota kiinnitetään kansainvälisessä järjestelmässä tapahtuneisiin muutoksiin sekä ongelmiin, joita nämä muutokset asettavat EU:n vapaan liikkuvuuden periaatteille ja Suomen rajojen hallinnalle. Tutkimuksessa analysoidaan ja ennakoitaan erilaisia rajoihin liittyviä riskejä ja uhkakuvia ja sitä, kuinka ne heijastuvat paikallistasolla raja-alueilla sekä virtuaalisissa yhteisöissä. Myös työpaketti 3 koostuu kolmesta osatutkimuksesta, joissa tarkastellaan yhtäältä EU:n ja Venäjän kansainvälisen roolin muutoksia ja vaikutuksia Suomen välittömään turvallisuusympäristöön sekä erityisesti rajoja koskevien ylikansallisten ja kansallisten politiikkojen koordinointiin ja työnjakoon. EU:n ja Venäjän suhteiden sekä EU:n

naapurustopolitiikan kärjistyneiden ongelmien lisäksi tutkitaan tarkemmin sitä, kuinka Venäjän ja jälkisosialististen maiden muuttoliikkeet sekä Venäjän muuttoliike- ja diasporapolitiikka vaikuttavat Suomeen. Työpaketti 4 ja 5 tarkastelevat rajoja ja turvallisuutta demokratian, turvallisuuden tunteen sekä erityisesti maahanmuuttoon liittyvien kysymysten näkökulmasta. Työpaketti 4 sisältää kolme tutkimusteemaa, joissa maahanmuuttoa Suomeen lähestytään arjen turvallisuuden näkökulmasta. Se analysoi ihmisten kykyä selvittää henkisesti kuormittavista tilanteista paikkakunnilla, joihin on viime aikoina saapunut turvapaikanhakijoita, ja tuo uusia näkökulmia keskusteluun perheistä ja paikallistason joustavuudesta sekä syventää keskustelua maahanmuuttoon liittyvistä integraatiopolitiikoista. Tämän hetken turvallisuuskysymyksiin kohdistuvassa analyysissä otetaan huomioon myös turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien näkökulmat, joita ei ole aiemmin lainkaan tutkittu. Työpaketti 5 sisältää kaksi tutkimusteemaa, jotka liittyvät arjen turvallisuuden näkökulman kysymyksiin yhteiskunnallisesta ja poliittisesta vakaudesta, valmiudesta ja joustavuudesta. Työpaketti tarkastelee erilaisten sosiaalisten ja kulttuuristen jakojen mahdollisia leikkauspisteitä ja analysoi institutionaalista valmiutta ja joustavuutta (resilienssi) kykynä tunnistaa eroja ja kulttuurista monimuotoisuutta. Joustavuus nähdään mahdollisuutena edistää kuulumista yhteiskuntaan ja vastustaa terrorismin, rasismien ja ulkomaalaisviihamielisen nationalismien houkutteuksia.

2. Mihin ongelmaan konsortio hakee ratkaisua?

Turvallisuus on monimerkityksinen termi, jota käytetään eri yhteyksissä aina globalisaatiosta ilmastonmuutokseen, valtioiden rajat ylittävistä rikollisuudesta maailmanlaajuisiin tartuntatauteihin ja haavoittuvista tietojärjestelmistä kansallisiin ja kansainvälisiin ääriliikkeisiin. Globaalia turvallisuusympäristöä luonnehtivat nykyään alueellinen epävakaus ja monimutkaiset yhdistelmät perinteisiä geopolittisia, geoeconomisia ja uusia "hybridejä" turvallisuusuhkia. Laajamittainen valtiollinen ja paikallinen väkivalta on johtanut kansainvälisen muuttoliikkeen kasvuun ja pakolaisten määrän lisääntymiseen.

Suomalaisen turvallisuuskeskustelun tämänhetkiset uhkakuvat juontuvat erityisesti Venäjän yhä omavaltaisemmista toimista kansainvälisellä näyttämöllä, Lähi-idän ja entisen Neuvostoliiton alueen kärjistyvistä poliittisista ja sotilaallisista kriiseistä sekä rajat ylittävistä rikollisuudesta ja ääriliikehännästä. Viime aikoina uhkatekijöihin ovat vaikuttaneet Turkin ja Euroopan unionin kiristyvät suhteet sekä Brexitin vaikutus Euroopan unionin yhtenäisyydelle. Valtion sisäinen sosiaalinen ja taloudellinen epätasa-arvoisuus ja jakautuneisuus ovat uhkia yhteiskunnalliselle vakaudelle, ennakoitavuudelle ja toimintakyvylle. Lisääntyneet rajat ylittävää muuttoliikettä on julkisessa keskustelussa ja poliittisessa päätöksenteossa entistä enemmän käsitelty turvallisuuden näkökulmasta. Suomeen suuntautuvan maahanmuuton turvallistamisen sijaan on tärkeää lähestyä maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia yhteiskunnalliseen muutokseen erottamattomasti sisältyvänä ilmiönä ja ottaa huomioon myös maahanmuuttajien näkökulma Suomen turvallisuuskysymyksiin.

Nykyisessä globaalissa muutoksessa turvallisuutta on yhä vaikeampaa ajatella vain kansallisen suvereniteettina tai perinteisenä valtiollisena turvallisuutena, joka perustuu tiukkaan jaotteluun sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välillä. On yhä tärkeämpää ymmärtää niitä turvallisuuteen vaikuttavia osatekijöitä, jotka toimivat monilla eri tasoilla, yhteiskunnan sisällä, valtioiden välillä ja globaalisti. Konsortion keskeiset kysymykset koskettavat siten useita poliittisen toiminnan areenoita. Suomen kannalta on tärkeää tunnistaa, millaisille turvallisuuskäsityksille pohjautuvat EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden, kuten NATO:n ja YK:n, päätökset. Suhteiden määrittely Venäjään eri tasoilla on keskeinen turvallisuuskysymys, johon liittyy EU:n sisällä erilaisia näkökantoja esimerkiksi Venäjään kohdistettujen pakotteiden toimivuudesta. Venäjä-suhteiden kehitys ei ole siten vain kahdenvälinen neuvottelukysymys vaan kytkeytyy laajempaan Euroopan unionin sisäiseen politiikan muodostukseen, johon myös Suomi voi vaikuttaa.

Turvallisuus on monitasoinen prosessi. Kylmän sodan jälkeen globaalinen turvallisuusympäristön muutosta on usein tulkittu siirtymänä perinteisestä valtiokeskeisestä turvallisuuskäsityksestä globaaliin ja ihmiskeskeiseen ymmärrykseen. Turvallisuuden kokemus ei ole riippuvainen ensisijaisesti sotilaallisesta voimasta, taloudellisesta tuottavuudesta ja rajojen kontrolloista vaan yhtäläillä elämänlaadusta, koulutusmahdollisuuksista, elinajanodotteesta ja vastaavista inhimillisen kehityksen indeksin osatekijöistä. Globaalinen turvallisuusympäristön muutokset muuttavat usein nopeasti valtioiden välisiä suhteita ja yksilöiden asemaa. Tällöin entistä tärkeämmäksi kysymykseksi muodostuu, missä yhteyksissä ja kenen näkökulmasta turvallisuutta tarkastellaan.

Poliittisena kysymyksenä turvallisuus ei rajoitu vain valtion harjoittamaan turvallisuuspolitiikkaan tai sotilaalliseen voimankäyttöön varautumiseen, vaan sen keskeinen osa on kansalaisten ja maassa oleskelevien ulkomaalaisten tuntemus turvallisuudesta. Turvallisuus ei koske ainoastaan vapautta uhkasta, vaan siihen liittyy myös luovia mahdollisuuksia, joita fyysinen turvallisuus ja ennakoitavuus voivat avata. Näiden mahdollisuuksien hyödyntämiseksi on tärkeää välttää kaiken kattavaa turvallistamista, siis turvallisuuskäsitteen laajentamista niin, että kaikki kysymykset näyttäisivät turvallisuuskysymyksinä ja uhkina vähintään ns. pehmeälle turvallisuudelle. Arjen tunne turvallisuudesta voi olla poliittisesti ratkaisevaa esimerkiksi vaaleissa. Tämä "pehmeä" ja monitahoinen turvallisuuden alue on kuitenkin erityisen haavoittuvainen ja altis manipulaatiolle. Siksi on tarpeellista tutkia niitä foorumeja, joilla manipulaatiota ilmenee, ja ymmärtää sitä logiikkaa, jolla mielipiteisiin pyritään vaikuttamaan ja valeverkkosivut jakavat tietoa. Julkisessa keskustelussa turvallisuus on usein pelkistetty hyvin yksinkertaistettuun muotoon uhasta, joka tulee "ulkoapäin" esimerkiksi maahanmuuttajien tai turvapaikanhakijoiden mukana. Siksi tarvitaan syvällisempää ymmärrystä uhkakuvien ja turvallisuustoimien toisiaan ruokkivasta dynamiikasta. Tutkimuksen kannalta on tärkeää muistaa, että Suomi on joukko erilaisia verkottuneita alueita, identiteettejä ja väestöryhmiä, jotka voivat kokea ja suhtautua eri tavoin erilaisiin näkemyksiin uhasta.

Ihmisten, kulttuurien ja valtioiden välisten erojen korostaminen lisääntyy sosiaalisen ja taloudellisen epävarmuuden sekä geopoliittisen epävakauden aikana. Nykyisin tämä koskee

entistä enemmän EU:ta, jolla on vakavia ongelmia poliittisena yhteisönä. Yhteisen turvallisuuspolitiikan lähtökohtana on otettava huomioon uhkia koskevat kollektiiviset, myös kriittiset, näkemykset samalla, kun pyritään saamaan aikaan konkreettisia ratkaisuja luotettaviin arviointeihin perustuviin uhkiin. Tämä on tärkeää koska, tällä hetkellä kaikkialla Euroopassa on nähtävissä merkkejä monenlaisesta "toiseuden turvallistamisesta". Ilmiö on uhka yhteiskunnalliselle hyvinvoinnille ja joustavuudelle myös Suomessa, sillä se kuluttaa pohjaa monikulttuuriselta dialogilta. Identiteettipohjainen rajaaminen voi johtaa Suomessa ja EU:ssa hämmentäviin ongelmiin, joissa yhteiskunnalliset arvot ja etiikka joutuvat ankaraan koetukseen. Tällä kehityksellä voi olla merkittäviä sisäisiä, yhteiskunnallisia ja poliittisia jälkiseurauksia. Konsortio pyrkii siksi tuottamaan tietoa identiteettikeskusteluun ja turvallisuuskäsityksiin vaikuttavista rajaamisprosesseista ja lisäämään ymmärrystä rajojen muuttuvasta merkityksestä globaalin ja paikallisen vuorovaikutuksessa.

3. Mikä on toimintaympäristön tiedontaso tässä ongelmakentässä?

Uusi turvallisuuskeskustelu pohjaa usein ajatukseen kotimaisen ja kansainvälisen turvallisuuden yhteen kietoutumisesta ja sen vaikutuksesta politiikanteon lähtökohtiin. Tämän mukaisesti Glase-konsortio ei keskity yksin geostrategisiin turvallisuuskysymyksiin, jotka ovat kiinnittyneet "voiman tasapainoon" ja valtioiden väliseen viralliseen politiikanteon tasoon. Tavoitteena on täydentää toimintaympäristön tiedontasoa ottamalla huomioon valtioiden sisäinen yhteiskunnallinen muutos merkittävänä tekijänä sekä globaalien konfliktien että yhteistyön edellytysten taustalla.

Turvallisuudella voidaan yhteydestä riippuen viitata esimerkiksi päätöksentekoon, teknisiin projekteihin, poliittisen legitimitetin lähteisiin, olemisen ontologiseen tilaan tai tunteeseen (Martin 2015). Kansalaiset muodostavat asenteita ja ilmaisevat tunteita peilaten niitä näkemyksiin, joita nousee eri lähteistä, politiikasta, mediasta, akateemisesta tutkimuksesta, kansalaisyhteiskunnan toiminnasta ja yksityiseltä sektorilta. Turvallisuuskeskustelun tiedontason kannalta tärkeää on saavuttaa kokonaisvaltainen käsitys turvallisuudesta. Tutkimuksessa on kehitetty lähtökohdaksi inhimillisen turvallisuuden (human security) käsitettä (Kaldor 2007). YK:n lanseeraama inhimillisen turvallisuuden käsite (Commission on Human Security 2003, United Nations Human Security Unit 2009) määrittelee, etteivät turvallisuusriskit ole vain geopoliittisten jännitteiden tai kiistojen tuote vaan myös monimutkainen sosiaalisten, taloudellisten, kulttuuristen, ja terveydellisten jännitteiden tulos. Ne syntyvät esimerkiksi turvallisuuden puutteesta työmarkkinoilla, päivittäisessä taloudessa, ympäristössä tai rikollisuuden vuoksi. Inhimillisen turvallisuuden komission sanoin (2003:4): "Inhimillinen turvallisuus tarkoittaa perusvapauksien suojelua - vapauksien, jotka ovat elämän ydin. Tämä tarkoittaa ihmisten suojelua ankarilta ja laajalle levinneiltä uhkatilanteilta ja sellaisten prosessien hyödyntämistä, jotka perustuvat ihmisten omiin vahvuuksiin ja pyrkimyksiin. Tämä tarkoittaa myös sellaisten poliittisten, sosiaalisten, ympäristöllisten, taloudellisten, sotilaallisten ja kulttuuristen järjestelmien luomista, jotka yhdessä takaavat ihmisten selviytymisen, toi-

meentulon ja arvokkuuden.” Toisena lähtökohtanamme on kriittinen turvallisuusnäkökulma, jota luonnehtii ajatus siitä, että valtiot eivät ole enää ainoita poliittisia toimijoita, jotka tuottavat turvallisuutta (Booth 2005, Fierke 2015). Tärkeitä ovat valtioiden sisäisten ja niiden välisten toimijoiden riippuvuussuhteet, joiden yleistymisen myötä kriittinen lähestymistapa tunnistaa lisääntyvän yhteyden ”kovien” ja ”pehmeiden” sekä ”sisäisten” ja ”ulkoisten” turvallisuusnäkökulmien välillä.

Yksi keskusteluissa usein laiminlyöty näkökohta on arjen turvallisuus ja siihen liittyvä kysymys turvallisuuden tulkintojen yhteiskunnallisesta luonteesta. Ihmisten, kulttuurien ja valtioiden välisten erojen korostaminen lisääntyy sosiaalisen ja taloudellisen epävarmuuden ja geopolittisen epävakauden aikana. Tänäpäin Venäjä, turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat nähdään usein yhtenä erittelemättömänä uhkana EU:n poliittiselle perustalle ja Eurooppaa yhdistäviksi oletetuille arvoille. Tämä on osin seurausta Ukrainan kriisistä ja Eurooppaan kohdistuneista pitkäaikaisista maahanmuuttopaineista. Yksi tärkeimmistä tämän uhkahunnan ulottuvuuksista on, että kansallinen ja kulttuurinen identiteetti, ja näin ollen rajat, nostetaan keskustelussa ensiarvoisiksi. Usein tämä tapahtuu rationaalisempien riskejä ja sosiaalisia kuluja koskevien arvioiden kustannuksella, erityisesti silloin kun identiteettikysymykset yhdistetään keskusteluun muuttoliikkeestä.

4. Mitä lisäarvoa konsortio tuo ongelman ratkaisuun?

Monitieteinen tutkimusryhmämme pyrkii yhdistetyn asiantuntemuksensa avulla syventämään tietämystä turvallisuuden valtiollisista, yhteiskunnallisista ja arkisista ulottuvuuksista ja niiden yhteyksistä. Konsortion tutkimus lisää tietoa muuttuvasta globaalista turvallisuusympäristöstä ja tarkentaa kuvaa turvallisuusriskeistä ja niiden hallinnasta tutkimalla rajojen merkitystä nykypäivän verkottuneessa maailmassa. Rajat muodostavat kotimaan huolenaiheiden sekä laajempien valtioiden ja kulttuurien välisten jännitteiden leikkauspinnan. Rajoja tutkimalla on mahdollista ylittää kriittisen ja inhimillisen turvallisuuden näkökulmat, jotka ovat jättäneet vähemmälle huomiolle arjen turvallisuuden ja valtioiden välisen turvallisuuden yhteydet ja käsitelleet niitä erillisinä, joskin tasa-arvoisina näkökulmina (Burke, Lee Koo ja Macdonald 2016). Tähän globaalin turvallisuuden jatkumoon kansainvälisestä kotimaiseen (intermestic) on syytä kiinnittää tarkempaa huomiota. Glase-konsortio menee nykyistä tilannekuvaa syvemmälle yhdistämällä näkemyksen kokonaisturvallisuudesta käsitykseen rajojen merkityksestä kansallista identiteettiä koskevien diskurssien ja mielikuvien muodostumiselle.

Yksinkertaisimmillaan rajat ymmärretään valtioiden ulkoista uhkaa vastaan pystyttämäksi puolustusmuuriksi, joka samalla ylläpitää suotuisia olosuhteita taloudelliselle kehitykselle. Tähän liittyy läheisesti näkemys rajojen roolista monikerroksisessa päätöksenteossa ja hallinnollisissa käytännöissä, joilla vastataan uusiin turvallisuusriskeihin. Uudemmassa rajatutkimuksessa perinteinen painotus valtioihin, alueisiin ja niiden evoluutioon on vaihtunut käsi-

tyksiin, joissa rajojen tuottaminen ("bordering") nähdään osana monitasoisia yhteiskunnallisia, kulttuurisia, taloudellisia ja poliittisia prosesseja.

Rajatutkimus on jättänyt taakseen käsityksen, joka näkee rajat vain yksinkertaisina valtioiden välisinä linjoina. Tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota sekä rajojen ideologisiin että symbolisiin ulottuvuuksiin, jotka eivät ilmene ainoastaan raja-alueilla vaan käytännössä kaikkialla yhteiskunnassa. Konsortion tutkimus syventää nykyistä ymmärrystä analysoimalla, kuinka rajojen tehtävät ja yhteiskunnallinen merkitys heijastelevat niitä keinoja, joilla turvallisuutta luodaan ja turvallisuusriskeihin vastataan. Identiteetit, arvot ja paikallisyhteisöjen intressit määritellään usein suhteessa "toiseen", eli siihen, mikä on rajattu "ulkopuoliseksi". Erilaistaminen ja erityistäminen mahdollistavat maantieteelliset, sosiokulttuuriset, kansalliset tai laajemmat eurooppalaiset määritelmät siitä, mikä on puolustettavaa. Tutkimuksemme soveltava osa pyrkii tarkkaan analyysiin siitä, kuinka tällaiset jakolinjat syntyvät ja miten rajoja meidän ja muiden, sisä- ja ulkopuolen välillä luodaan - ja viime kädessä millä keinoin on mahdollista madaltaa näihin jakoihin johtavia riskejä ja uhkia. Rajat eivät ole pysyviä. Ne ovat alttiita muutokselle olosuhteiden muuttuessa ja ilmentävät näin ollen myös yhteiskunnan kykyä mukautua ja reagoida uusiin turvallisuushaasteisiin. Rajoja tuotettaessa ("bordering") muutetaan käsityksiä turvallisuusyhteisöstä; tätä voidaan laajentaa tai supistaa, avata tai sulkea. Ongelmanratkaisuja etsittäessä on tärkeää pohtia rajojen roolia myös keskinäisten riippuvuussuhteiden, vuorovaikutuksen ja avoimuuden näkökulmasta ja muistaa, että turvallisuuden nimissä voidaan turhankin helposti lisätä esteitä liikkuvuudelle.

5. Millä keinoilla konsortio tekee tämän?

Konsortio yhdistää joukon keskeisiä kysymyksiä, jotka koskevat globaalin turvallisuusympäristön muutosta, EU:n toimijuutta ja valtioiden muuttuvia rooleja turvallisuuden tuottamisessa, pohjoismaisen (ja eurooppalaisen) hyvinvointivaltion tulevaisuutta, muuttoliike- ja integraatiopolitiikkaa, yhteiskunnallista, taloudellista ja poliittista kestävyyttä sekä kilpailevia näkemyksiä arjen uhkista ja turvallisuudesta. Toimivia vastauksia uusiin turvallisuushaasteisiin etsitään seuraavilla keinoilla:

- 1) Kehitämme globaalin turvallisuusympäristön muutoksia koskevaa ymmärrystä tarkastelemalla rajojen muutosta ja sen taustalla olevia perustavanlaatuisia historiallisia prosesseja. Näitä prosesseja ovat esimerkiksi globalisaatio, integraatio, kylmän sodan jälkeisen kansainvälisen järjestyksen muodostuminen, uusi liikkuvuus ja kommunikaatioteknologia sekä uudet yhteiskunnallisen kommunikoinnin muodot. Kaikkia näitä ilmiöitä luonnehtivat ihmisten työvoiman, pääoman tai kulttuuristen vaikutteiden uudenlaiset rajanylitykset.
- 2) Ehdotamme tapoja koordinoita monikerroksisia politiikkoja ja hallinnollisia käytäntöjä, jotka ohjaavat valtioiden ja Euroopan rajoja ja liittyvät erityisesti Euroopan ristiriitaiseen integraatioprosessiin, EU:n toimijuuteen kansainvälisissä suhteissa sekä

unionin rooliin ulkoisten rajojen hallinnassa ja turvallisuusriskien tunnistamisessa ja ehkäisemisessä.

- 3) Arvioimme suomalaisen yhteiskunnan ulkoisia ja sisäisiä turvallisuushaasteita sekä niihin vastaamiseen tähtävien poliittisten ja hallinnollisten toimenpiteiden valmistelu. Tämä edellyttää, että keskusteluun Euroopan rajojen hallinnasta, muuttoliike-, maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikasta yhdistetään rajoja ylittävien, niiden lähellä asuvien ja niillä työskentelevien kokemusten kuuntelu ja havainnointi. Tämä tehtävä vaatii myös uutta ymmärrystä kontrollin ja turvallistamisen vaihtoehdoista ja eri toimijoiden välistä vuoropuhelua, esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa, sekä tehokkaampaa EU-tason ja suomalaisen päätöksenteon koordinoitua ja institutionaalista työnjakoa.

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);"> WP1 Koordinaatio ja johto Itä-Suomen yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos Konsortion johtaja: James Scott (Itä-Suomen yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos) Koordinaattori: Minna Piipponen (Itä-Suomen yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos) Johtoryhmä (tutkimusparit): Anssi Paasi, Ilkka Liikainen, Minna Jokela (Rajavartiolaitos, Raja- ja merivartiokoulu), Laura Assmuth, Paoli Kettunen, Kimmo Rentola (Tutkimusparit) </p>	<p style="text-align: center;">WP2 Rajat ja turvallisuuden muuttuvat skaalat Anssi Paasi (Oulun yliopisto, Maantieteen laitos, huippututkimusyksikkö RELATE)</p> <p>RT1 Globaalin turvallisuusympäristön muutokset Anssi Paasi, James Scott, Ilkka Liikainen, Laura Assmuth</p> <p>RT2 Rajojen hallinta Minna Jokela, Eeva-Kaisa Prokkola, Joni Virkkunen</p> <p><i>RT2.1 Kylmän sodan jälkeiset muutokset ja Suomen ja Venäjän rajavartioiden suhteet ja käytännöt</i> Aappo Kähkönen</p> <p><i>RT2.2 Rajan turvallisuuskenaariot</i> Minna Jokela, opiskelijat (Raja- ja merivartiokoulu)</p> <p>RT3 Rajaamisprosessit, identiteetit ja turvallisuushaasteiden muuttuvat skaalat Eeva-Kaisa Prokkola, Eva Kaján, Tiina Sotkasiira, Jaana Palander</p>	<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);"> WP6 Sidosryhmytö ja dissenzaatio Kimmo Rentola, (Helsingin yliopisto, Poliittikan ja talouden tutkimuksen laitos) Tutkimusparit </p>
	<p style="text-align: center;">WP3 Suomi ja EU: Eurooppalainen naapuruus turvallisuusympäristönä Ilkka Liikainen (Itä-Suomen yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos)</p> <p>RT4 Eurooppalaisen naapurisuuden muuttuvat toimijat ja turvallisuuskäsitykset James Scott, Ilkka Liikainen, Teemu Orvo, Aappo Kähkönen</p> <p>RT5 Muuttoliike Venäjällä ja Euroopassa: Turvallisuus Suomen ja Euroopan rajalla Joni Virkkunen, Minna Jokela, Minna Piipponen</p> <p>RT6 Suomen venäjänkieliset Venäjän, Suomen ja EU:n mediakuvien risteyksessä Olga Davydova-Minguet, Teemu Orvo, Veera Laine</p>	
	<p style="text-align: center;">WP4 Muuttoliike, arjen turvallisuus ja suomalaisen yhteiskunnan resilienssi Laura Assmuth (Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden laitos)</p> <p>RT7 Arjen turvallisuus ja maahanmuuttajaperheet Pirjo Pöllänen, Saara Pellander</p> <p>RT8 Maahanmuuttajien osallisuuden lainsäädännöllinen kehikko ja politiikat Jaana Palander, Pirjo Pöllänen</p> <p>RT9 Maahanmuuttajat ja sosiaaliturva Tiina Sotkasiira</p>	
	<p style="text-align: center;">WP5 Institutionaalinen valmius ja joustavuus suomalaisessa yhteiskunnassa Paoli Kettunen (Helsingin yliopisto, Poliittikan ja talouden tutkimuksen laitos)</p> <p>RT10 Kansalaisuus ja ihmisoikeudet maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa Paoli Kettunen, Jaana Palander, Saara Pellander</p> <p>RT11 Kansalaisyhteiskunta ja kolmas sektori osallistavan sosiaalisen koheesion rakentamisessa Jaana Palander, Saara Pellander, Pirjo Pöllänen, Tiina Sotkasiira</p>	

Kuvio 1. Glase-konsortion työpaketit (WP1-6) ja tutkimusteemat (RT1-11)

Pitkällä aikavälillä turvallisuus voi olla kestävää vain, jos sitä eivät luo ensi sijassa rajat ja pelotteet vaan ennen muuta luottamus, avoimuus erilaisuutta kohtaan ja tietoisuus paikallisten, kansallisten ja globaalien turvallisuustekijöiden yhteyksistä. Tämä edellyttää vuoropuhelua kotimaassa ja monikerroksista, rajanylittävää yhteistyötä erilaisten yhteisöjen välillä. Tarvitsemme avoimempaa ja harkitumpaa keskustelua muuttoliikkeestä ja Glase-konsortion tavoitteena on ehdottaa tapoja, joilla tällainen keskustelu on mahdollista saavut-

taa. Pyrimme samalla tukemaan rajanylittävän yhteistyön kestävien muotojen suunnittelua eri toimijoiden ja toiminnan tasojen välillä. Tällaisia ehdotuksia tarvitaan myös parantamaan suomalaisen yhteiskunnan kykyä selvitä syveneivistä sisäisistä jakolinjoista.

Kirjallisuus

Booth, K. (2005) *Beyond Critical Security Studies*. In K. Booth (ed.) *Critical Security Studies and World Politics*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

Burke, A. Lee-Koo, K. and MacDonald, M. (2016) *An Ethics of Global Security*, *Journal of Global Security Studies*, 1(1): 64 - 79

Commission on Human Security (2003) *Human Security Now*, New York: CHS

Fierke, K. M. (2015) *Critical Approaches to International Security*. John Wiley & Sons.

Kaldor, M. (2007) *Human Security*. Polity Press.

Martin, L. (2015) *Security*. In Agnew John et al. (eds.) *The Wiley Blackwell Companion to Political Geography*, Chichester: Wiley-Blackwell.

Reveron, D. S. and Mahoney-Morris K.A. (2011) *Human Security in a Borderless World*, Boulder: Westview Press.

United Nations Human Security Unit (2009) *Human Security in Theory and Practice*, New York: United Nations.